

ואם בשלו ולא קרעו — אינו עובר עליו על אכילת דמו להתחייב בכרת. ובמסכת כריתות הגמרא מעמידה זאת בלב של עוף שאין בו כזית⁽⁴⁴⁾ דם. אבל בלב של בהמה, שיש בו כזית דם,⁽⁴⁵⁾ חייב כרת על אכילתו אם לא קרעו אחר הבישול ולא הוציא את דמו. [רש"י וראה תוספות]

גמרא:

שנינו במשנה שאם לא קרע את הכחל, ובישלו בחלבו "אינו עובר עליו".

אמר רבי זירא אמר רב: אינו עובר עליו ומותר לאוכלו אפילו מדרבנן, לפי שחלב שפירש מבהמה שחוטה אין איסור לבשלו עם בשר מהתורה, אלא רק מדרבנן. וכאן, שעדיין לא פירש החלב מהכחל, לא אסרוהו חכמים בבישול. ופרכינן: והא אנן תנן: אינו עובר עליו!

קט-ב

שמשמע, מיעבר הוא דלא עבר מדאורייתא. הא איסורא מדרבנן, איכא ?!

ומשנינן: בדין הוא, דאיסורא נמי ליכא. ואידי דבעא למיתנא סיפא "הלב קורעו ומוציא את דמו. לא קרעו אינו עובר עליו". והרי התב, מיעבר הוא דלא עבר משום שאין בו כזית, הא איסורא של חצי שיעור מהתורה איכא. לכן תנא נמי רישא "אינו עובר עליו".

ודנה הגמרא: לימא מסייע ליה.

דתניא: הכחל קורעו ומוציא את חלבו. לא קרעו אינו עובר עליו. הלב קורעו ומוציא את דמו. לא קרעו — קורעו לאחר בשולו, ומותר.

ומוכח: לב הוא דבעי קריעה, אבל כחל לא בעי קריעה, אלא מותר לבשלו בחלב שבתוכו ואין צורך לקורעו אחר הבישול מזה שלא שנינו בו כמו בלב "לא קרעו —

התיר המהר"י מינץ כיון שבדם שבלב עוף אף פעם אינו יכול להגיע לשיעור כזית, בזה אפשר להקל שבטל אף בפחות משישים וכסברת מר בר רב אשי לעיל [צח א].

45. רש"י מפרש מדוע בלב שלא קרעו אין מלקות מפני שמדובר בלב עוף שאין בו כזית דם. אבל בבהמה שיש בה דם רב חייב מלקות. ותוספות חולקים על פי הגמרא במנחות שדם שבשלו אין בו איסור דאורייתא. אולם רש"י במנחות שם מחלק בין דם קדשים לדם חולין, ובחולין עובר מדאורייתא אפילו אם בשלו, והאריך הפלתי בתחילת סימן ס"ט לתרץ קושיות תוספות על רש"י. ומוכיח שגם שיטת הרמב"ם שדם שבשלו אסור מדאורייתא וכן דעת

44. הקשה הדובב משרים ח"א סימן קי"א שכאן מבואר בסוגיא שבלב אע"פ שאין בו כזית דם, מכל מקום יש בזה איסור דאורייתא של חצי שיעור כמבואר ברש"י, ויקשה על מה שכתב בשו"ת מהר"י מינץ סימן ט"ו כיון שאין בלב כזית דם ואינו יכול לבוא לידי איסור גמור, לכן גם איסור חצי שיעור אין בו. ומביא שבשו"ת בית יצחק יורה דעה חלק א' במפתחות לסימן ס"ג הקשה עוד על דבריו, שהרי זה החצי שיעור ראוי להצטרף עם עוד חצי שיעור ממקום אחר, ואם כן מדוע זה לא ראוי לבא לידי איסור? ומפרש הבית יצחק את דברי המהר"י מינץ שמדובר היה בלב שהתבשל כבר, ואיסור דם מבושל אינו אלא מדרבנן ואם כי גם בדרבנן מבואר לעיל [צח א] שאסור חצי שיעור, בזה

קורעו אחר בישולו".

ודחינן: דלמא זה שלא שנינו בכחל דין קריעה כמו בלב, כי לב הוא דסגני ליה בקריעה, משום שבשר הלב הוא חלק ואינו בולע מהדם, אבל כחל לא סגני ליה בקריעה משום שבשר הכחל הוא רך והוא בולע את החלב בשעת הבישול, ושוב לא תועיל לו קריעה.

ואיכא דאמרי, אמר רבי זירא אמר רב: כחל שבישלו — אינו עובר עליו, ואסור, מדרבנן.

לימא מסייע ליה.

שהרי שנינו במשנתנו: אינו עובר עליו.

ומוכח: מיעבר הוא דלא עבר, הא איסורא איכא.

ודחינן: בדין הוא דאיסורא נמי ליכא. ואידי דבעא למיתנא סיפא "חלב קורעו ומוציא את דמו, לא קרעו אינו עובר עליו", דהתם מיעבר הוא דלא עבר, הא איסורא של חצי שיעור איכא, תנא נמי רישא בכחל "אינו עובר עליו".

תא שמע: דתניא: הכחל קורעו ומוציא את חלבו. לא קרעו אינו עובר עליו. חלב קורעו ומוציא את דמו. לא קרעו קורעו לאחר בישולו, ומותר.

ודייקנן: לב הוא דבעי קריעה, אבל כחל לא בעי קריעה!?

ודחינן: דלמא, לב הוא דסגני ליה בקריעה. ומשום שאין הדם נבלע בלב. אבל כחל שהוא רך והחלב נבלע בו, לא סגני ליה בקריעה.

תניא כלישנא קמא דרב, שהכחל שבישלו בחלבו מותר, אבל לכתחילה חייב לקורעו:

כחל שבישלו בחלבו — מותר. קבה שבשלה בחלבה, והיינו עגל או טלה שינקו חלב ועתה הוא נמצא בתוך קיבתם — אסור.

ומה הפרש בין זה לזה?

זה — חלב הקיבה הרי הוא כנוס במעיו. וכיון שיצא מדדי הבהמה, נחשב חלב.

וזה — החלב שבכחל — אין כנוס במעיו. וכל זמן שלא פרש מדדי הבהמה, אינו נחשב לחלב.

כיצד קורעו לכחל?

אמר רב יהודה: קורעו שתי וערב, וטחו ולוחצו וסוחטו לאחר מכן בכותל, כדי שיסחט כל החלב מתוכו.

אמר ליה רבי אלעזר לשמעיה לשמשו: קרע לי כחל קודם שתצלנו ואנא איכול.

והוינן בה: מאי קא משמע לן רבי אלעזר? מתניתין היא שקורעו מתחילה, ומותר!?

ומשנינן: הא קא משמע לן — דלא בעינן

בהמה שיש בו דם בשיעור כזית ילקה עליו למרות שהוא מבושל.

הרי"ף והראיה שהביא את משנתנו שהלב אינו עובר עליו והעתיק על זה את הגמרא בכריתות שמדובר בלב עוף שאין בו כזית, ומשמע שלב

לישנא דכוורא של דג שיש לו טעם הדומה לטעם העוף הזה.

אסר לנו אשת איש — התיר לנו גרושה בחיי בעלה.

אסר לנו אשת אח — התיר לנו יבמה.

אסר לנו כותית — התיר לנו יפת תאר.

בעינין למיכל מאכל שיש לו טעם של בשרא בחלבא.

אמר להו רב נחמן לטבחי: זויקו שפדו דהיינו, צלו לה על שיפוד, בחלי.

ותמהינן: והאנן תנן "הכחל — קורעו"?

ומשנינן: החוא שצריך לקורעו — לקדרה. כשרוצה לבשלו בסיר.

ופרכינן: והא קתני "כחל שבשלו", שמשמע דיעבר — אין. לכתחילה — לא!

לכחל שצולים אותו קריעת שתי וערב וטחו בכותל, אלא מספיק קריעה בלבד. משום שהחלב הפורש מהכחל בשעת הצליה אינו חוזר ונבלע בכחל אלא נוזל למטה. ורק בבישול צריך קריעת שתי וערב וטיחה בכותל משום שחוזר החלב היוצא לקדרה ונבלע בבשר הכחל.

אמרה ליה ילתא אשתו של רב נחמן, לרב נחמן: מכדי, כל דאסר לן רחמנא שרא לן כוותיה. (46)

אסר לן דמא — שרא לן כבדא.

אסר לנו נדה — התיר לנו דם טוהר של יולדת, ושל בתולים.

אסר לנו חלב בהמה — התיר לנו חלב חיה.

אסר לנו חזיר — התיר לנו מוחא דשיבוטא, שהוא מוח של דג הנקרא שיבוטא, שטעמו כטעם החזיר.

אסר לנו גירותא עוף טמא — התיר לנו

שלפעמים אדם מגיע לנסיון, ואם ינסה ללחום מלחמה ישירה נגד פיתוי היצר, לפעמים גורם הדבר שמתחזקת המשיכה למעשה האסור, ובמקרים אלו צורת המלחמה היא על ידי שעוקפים את הנסיון או שמפייס את יצרו בדבר היתר ולמשל כשמגיע לו באמצע הלימוד תאוה לדבר דברים בטלים, אם יאמר לעצמו שבשום פנים ואופן לא יסכים לזה, עלולה המלחמה לגדול ולגבור. אבל אם אומר לעצמו, בסדר, אדבר, אבל לא עכשיו אלא בעוד חצי שעה, בדרך זו יצליח פעמים רבות יותר מאשר במלחמה חזיתית, וזה לימדונו חז"ל כאן, שכל מה שהתורה אסרה, התירה לנו משהו כמוהו, ואם מרגיש שיצרו מתגבר עליו שחייב לאכול

46. המהרש"א מפרש את טענת ילתא 'כל מה דאסר רחמנא שרא לן כותיה' שכוונתה היתה שמצוות התורה אינם מחמת הסיבות שאנו חושבים, כמו למשל דם, הסיבה שהקב"ה אסר אכילתו, אינו מחמת שהוא דבר מאוס, שאם כן היה צריך לאסור גם כבד שכולו דם. וכן טעם איסור דם נדה גם כן אינו מחמת מאיסות, שאם כן מדוע התירה התורה דם טהר, אלא זו הוכחה שטעם האיסור הוא גזירת מלך מסיבות נעלמות. ולכן היתה מסקנתה שגם בשר בחלב זה איסור מגזירת מלך, ורצתה לדעת מהו הדבר הדומה בטעמו לבשר בחלב שהתורה התירה, ומזה יהיה הוכחה שאיסור בשר בחלב הינו גזירת מלך. המכתב מאליהו (כרך א' עמוד 263) מפרש,